

Nieuwe Natuur in polders het Oosterland, Lappenvoort, Glimmen en Glimmermade (POL gebied)

**Reactienota op de 'Kennisgeving Voornemen verkenning en Participatie' ten behoeve van
een projectbesluit als bedoeld in afdeling 5.2 van de Omgevingswet**

Gedeputeerde Staten van de provincie Groningen
8 april 2025

Inleiding

Op 28 mei 2024 hebben Gedeputeerde Staten van de provincie Groningen als bevoegd gezag ingestemd met publicatie van de 'Kennisgeving voornemen verkenning en participatie' ten behoeve van een voorgenomen projectbesluit nieuwe natuur in polders het Oosterland, Lappenvoort, Glimmen en Glimmermade (POL-gebied). Het betreft een projectbesluit als bedoeld in afdeling 5.2 van de Omgevingswet. In samenloop met het projectbesluit wordt een mer-beoordeling opgesteld.

Deze kennisgeving, procedureel omschreven in artikel 5.48 van de Omgevingswet, is op 4 juni 2024 gepubliceerd. Het projectbesluit vormt de juridisch-planologische basis om door realisatie van een meer natuurlijk functionerend systeem de nieuwe natuur in het POL-gebied in te richten. In de kennisgeving is een voorlopig ontwerp van de inrichting van het gebied opgenomen dat in de periode 2022-2023 in een uitgebreide gebiedsverkenning is opgesteld.

In deze kennisgeving is eenieder, tot en met 15 juli 2024, formeel in de gelegenheid gesteld om nadere ideeën, kansen en oplossingsrichtingen aan te dragen voor de inrichting van de nieuwe natuur in het POL-gebied.

Er zijn, alle tijdig, 4 reacties op deze kennisgeving ontvangen. Eén van de reacties is 'pro forma' ingediend waarna de indiener schriftelijk in de gelegenheid is gesteld om, uiterlijk 1 september 2024, alsnog een inhoudelijke zienswijze in te dienen. Deze inhoudelijke reactie is op 31 augustus 2024 ontvangen.

In voorliggende reactienota worden de 4 ontvangen reacties, geanonimiseerd (A, B, C, D), samengevat en van commentaar voorzien. Aangegeven wordt óf, en zo ja op welke wijze, de reacties worden verwerkt in het ontwerp-projectbesluit. Indieners van de reacties hebben een ontvangstbevestiging van hun reactie ontvangen.

Reacties en Commentaar

Indiener zienswijze	Samenvatting reactie	Commentaar en verwerking
Indiener A		
A1	Indiener van deze reactie is van mening dat eerst een oplossing voor het huidige, agrarische gebruik gevonden dient te worden alvorens over te gaan tot het inrichten van de nieuwe natuur. Als oplossing wordt aangedragen om (de ligging van) percelen met een agrarisch gebruik (c.q. bestemming) in polder het Oosterland te herschikken, de toekomstige inrichting te compartimenteren en meerdere, bij de verschillende functies (natuur, agrarisch) passende waterpeilen in te stellen. Ander alternatief is het aanbieden van 'gunstige gronden en condities' (buiten het POL-gebied). Er wordt van uitgegaan dat er bij de herinrichting géén nadelige gevolgen voor de huidige, agrarische belangen zullen worden ondervonden.	Het (aaneengesloten) POL-gebied ligt in de provincies Groningen en Drenthe. In de omgevingsverordeningen van beide provincies is het gehele gebied aangeduid als onderdeel van het Natuurnetwerk Nederland (NNN). Het gebied is een belangrijke schakel tussen de Natura-2000 (en NNN) gebieden rond het Zuidlaarder- en Leekstermeer en de Drentsche Aa. Er gelden drie opgaven voor dit gebied. 1. Realisatie Natuurnetwerk Nederland (NNN) Hoofddoel van de toekomstige inrichting is dat het gebied zo goed als mogelijk als natuur gaat functioneren. Een aangepast peilbeheer, met hogere waterpeilen, is fundamenteel - behoudens voor natuurtype 'Kruiden- en faunairijk grasland' - om de gewenste natuurtypen 'Vochtig hooiland', 'Dynamisch moeras', 'Ruigteveld' en 'Hoog- en laagveenbos' te verwezenlijken. 2. Klimaatadaptie (water vasthouden, water en bodem sturend) Aanpassing van het watersysteem zodat water langer vastgehouden wordt draagt bij aan het op peil houden en

Indiener zienswijze	Samenvatting reactie	Commentaar en verwerking
		verhogen van de waterstand en is een klimaatadaptieve maatregel. 3. Behoud veen (reductie CO2 uitstoot en maaiveld daling) Door peilverhoging wordt ook een verdergaande oxidatie van het aanwezige veenpakket, een verdere bodemdaling en CO₂ uitstoot tegengegaan. De totale oppervlakte van het POL-gebied bedraagt 367 ha. Het overgrote deel, circa 85%, is momenteel (medio 2024) duurzaam beschikbaar voor herinrichting. Met als doel om ook de laatste circa 15% van het gebied een natuurbestemming te geven en voor natuurinrichting beschikbaar te verkrijgen vindt voortgaand overleg met grondeigenaren plaats om tot een bevredigende oplossing te komen. Het onderzoeken van mogelijkheden ten aanzien van het aanbieden van 'gunstige gronden en condities' buiten het POL-gebied is onderdeel van de opdracht die beide Provincies aan Prolander hebben verstrekt. Het in agrarisch gebruik (c,q bestemming) houden van delen van het gebied (d.m.v. compartimentering, met in deze delen een laag grondwaterpeil), doet afbreuk aan het realiseren van de gewenste natuurtypen en past niet in de inrichtingsopgaven voor dit NNN-gebied. Ook bodemdaling en CO₂ uitstoot blijven daar dan voortgaan. In de delen die met het natuurtype 'Vochtig hooiland' en 'Kruiden- en faunairijk grasland' worden ingericht blijft, mits dit niet ten koste gaat van de natuurdoelstellingen, extensief agrarisch medegebruik mogelijk. Voorstel verwerking: deze reactie geeft geen aanleiding om het voorlopige ontwerp van het inrichtingsplan te wijzigen, waardoor het ook geen doorwerking heeft in het ontwerp-projectbesluit.

Indiener zienswijze	Samenvatting reactie	Commentaar en verwerking
A2	Verder bestaat er bezwaar tegen het laten vervallen de huidige wandelbrug over de Schipsloot (naar het zandpad, Achtermadeweg in Lappenvoort, richting Vosbergen) waardoor wandelroutes zodanig worden verlengd dat deze voor veel mensen te lang worden. Voorgesteld wordt de zandweg te vervangen door een vlonder.	In het voorlopige ontwerp van de inrichting van het POL-gebied blijft het wandelpad langs de (Eelder) Schipsloot bestaan. Een wandelpad dwars door het dynamisch moeras geeft verstoring van de natuur. Vandaar dat de functie van het Achtermadeweg als wandelroute komt te vervallen. Om verstoring zoveel mogelijk te beperken is ervoor gekozen de recreatieve routes zoveel mogelijk langs de randen van het dynamisch moeras te leggen. De wandelbrug over de Schipsloot heeft hierdoor niet langer een functie. Ervoor in de plaats zijn twee alternatieven voor het maken van rondgaande wandelingen door het POL-gebied in het voorlopig ontwerp opgenomen; één langs het Noord-Willemskanaal; de andere over de peilscheidingskaden tussen het veenmoeras en het kruiden- en faunarijke grasland. Met deze aanpassing zijn er in de nieuwe situatie lange en korte rondgaande wandelingen mogelijk. Voorstel verwerking: deze reactie geeft geen aanleiding om het voorlopige ontwerp van het inrichtingsplan te wijzigen waardoor het ook geen doorwerking heeft in het ontwerp-projectbesluit.
A3	Voorts wordt aangegeven dat er voor wandelaars op passende afstand rustmogelijkheden (banken) moeten worden geplaatst.	Voorstel verwerking: In de uitgebreide gebiedsverkenning zijn er ook opties voor rustmogelijkheden besproken. In het definitief ontwerp (DO) worden rustmogelijkheden opgenomen.

Indiener zienswijze	Samenvatting reactie	Commentaar en verwerking
	Indiener B	
B1	Aangegeven wordt dat de voorgestelde peilverhoging (vernatting) haaks staat op de ontwikkeling van natuurkwaliteiten. Door invloed van een voormalig riooloverstort in de Eelder Schipsloot en de voormalige vuilstortplaats in het Friescheveen, in combinatie met het huidige (reeds te hoge) peil, zouden er nu al problemen met mobilisatie van zware metalen zijn. Agrarisch gebruik (het weiden van vee) is nu al niet meer mogelijk; een peilverhoging zou deze problemen verergeren.	In de vaststellingsprocedure van het "Bestemmingsplan EHS en recreatieterrein zuidoostzijde Paterswoldsemeer" in de periode 2014-2016 is deze problematiek reeds onderzocht. Er is destijds geen verontreiniging in polder het Oosterland aangetroffen. Enige relatie van de veronderstelde mobilisatie van zware metalen met het voormalige riool overstort in de Eelder Schipsloot of de voormalige vuilstortplaats in het Friescheveen is destijds niet aangetoond en wordt ook nu niet aangetoond. Evenmin wordt aangetoond dat de voorgestane peilverhoging van invloed is op de veronderstelde verdere mobilisatie van zware metalen. De resultaten van deze onderzoeken zijn eind 2014 aan een breed publiek gepresenteerd. In september 2018 is dit nogmaals schriftelijk meegedeeld. Verder is in 2017, naar aanleiding van een te nemen peilbesluit, onderzoek gedaan naar verschillende peilscenario's. Dit onderzoek wijst uit dat, in tegenstelling tot het huidige, het instellen van een natuurlijk peilregiem, met 's winters een hoger peil dan 's zomers, in combinatie met een verhoging van de waterpeilen, de oxidatie van het veen tegengaat, of zelfs stopt, en de verzuring verminderd. Het onderzoek geeft aan dat de voorgestelde peilverhoging voor de natuur de beste keuze is en zou ook voor de landbouw op termijn beter zijn; minder verzuring geeft minder beschikbaarheid mangaan. De wijze van de huidige bedrijfsvoering (met betrekking tot het al dan niet weiden van vee) is aan de betreffende ondernemer. Voorstel: deze reactie geeft geen aanleiding om het voorlopige ontwerp van het inrichtingsplan te wijzigen waardoor het ook geen doorwerking heeft in het ontwerp-projectbesluit.

Indiener zienswijze	Samenvatting reactie	Commentaar en verwerking
B2	Gewezen wordt op de gevolgen van de vernatting op verspreiding van steekmuggen en knutten en de risico's die hierdoor ontstaan met betrekking tot de verspreiding van leverbot, West-Nijlvirus en blauwtong. Mitigerende maatregelen maken geen onderdeel uit van het (voorlopige ontwerp van) het inrichtingsplan.	Op basis van expert judgement zullen beproefde mitigerende maatregelen meegenomen worden in het definitief ontwerp. Voorstel verwerking: Deze reactie leidt tot een aanvulling van de mer-beoordeling op het onderdeel woon- en leefomgeving en het meenemen van beproefde mitigerende maatregelen in het ontwerp van het inrichtingsplan.
B3	Aangegeven wordt dat de recente realisatie van het project EHS Meerweg er de oorzaak van is dat de grote watervlavel nu ook in polder het Oosterland voorkomt. Verdere vernatting is 'de meest slechte optie' voor de voorgestane natuurontwikkeling.	De EHS Meerweg is een ecologische verbindingszone tussen polder het Oosterland en het Paterswoldsemeer. Er bestaat geen open waterverbinding tussen polder het Oosterland en de, benedenstrooms gelegen, EHS Meerweg. Wel vindt er, vanuit de Drentsche Aa in het POL-gebied, wateraanvoer naar het Paterswoldsemeer plaats (via een ondergrondse leiding vanaf het gemaal Meerweg naar de ecologische verbindingszone). Enig bewijs dat de realisatie van het project EHS Meerweg de oorzaak is van het voorkomen van grote watervlavel in polder het Oosterland, of dat de voorgestane inrichting dit voorkomen in betreffende polder zou verergeren, wordt door de indiener van de reactie niet geleverd. De grote watervlavel is een invasieve exoot die inmiddels in vele watergangen in de regio wordt aangetroffen. Zo ook in de Drentse Aa en het Noord Willemskanaal. Waarschijnlijk heeft de soort zich naar polder het Oosterland kunnen verspreiden door waterinlaat in de polder vanuit de (bovenstrooms gelegen) Drentse Aa en vervolgens via de polder naar EHS Meerweg. Dit wordt waarschijnlijker geacht dan verspreiding van betreffende exoot van de benedenstrooms gelegen EHS Meerweg naar polder het Oosterland. Voor wat betreft de verdere vernatting (peilverhoging) wordt verwezen naar het commentaar onder A1. Voorstel verwerking: deze reactie geeft geen aanleiding om het voorlopige ontwerp van het inrichtingsplan te wijzigen waardoor het ook geen doorwerking heeft in het ontwerp-projectbesluit.

Indiener zienswijze	Samenvatting reactie	Commentaar en verwerking
B4	Er wordt op gewezen op het ontbreken van een gedegen risicoanalyse en een MER (Milieu Effect Rapportage).	Met publicatie van de kennisgeving op 4 juni 2024 is de verkenningsfase gestart. Dit houdt in dat de eerste stap in de projectprocedure is gezet. Na deze stappen volgen nog verschillende formele stappen (publicatie Reactienota, ontwerp-projectbesluit en definitief projectbesluit). In de vervolgstappen worden nog onderzoeken uitgevoerd en wordt een milieueffectbeoordeling (mer-beoordeling) opgesteld. Op grond van Bijlage V bij het Omgevingsbesluit geldt voor dit project geen mer-plicht (vanuit categorie K4 en J12). Er geldt wel een mer-beoordelingsplicht. Het mer-beoordelingsbesluit is onderdeel van het projectbesluit. Bij het ontwerp-projectbesluit zal dan ook de mer-beoordeling als bijlage worden toegevoegd. In een mer-beoordeling kijkt de Provincie Groningen als bevoegd gezag of het project aanzienlijke milieueffecten kan hebben. Als dat zo is, moet alsnog een milieueffectrapportage (MER) worden opgesteld. Voorstel verwerking: deze reactie geeft geen aanleiding om het voorlopige ontwerp van het inrichtingsplan te wijzigen waardoor het ook geen doorwerking heeft in het ontwerp-projectbesluit.
B5	Er wordt aangegeven dat er in het voorlopig ontwerp onvoldoende aandacht is voor de kenmerken van landschap en cultuurhistorie. De voorgestelde functie 'natuur' zou niet verenigbaar zijn met cultuurhistorische kenmerken.	In de uitgebreide gebiedsverkenning die heeft geleid tot het voorlopige ontwerp is er, naast de natuurdoelstelling, nadrukkelijk aandacht geweest voor de kenmerken van landschap en cultuurhistorie. Er is een bureaustudie uitgevoerd waarin de aardkundige, cultuurhistorische en archeologische waarden in het gebied zijn aangegeven. Het uitgangspunt voor het voorlopig ontwerp is om deze waarden te behouden en waar mogelijk te versterken. De archeologen van de gemeenten en provincies zijn nauw betrokken bij de planuitwerking en hun adviezen zijn meegenomen in het voorlopige ontwerp. Daarnaast zijn aanvullende archeologische onderzoeken uitgevoerd naar de dekzandkoppen en de voormalige Borgstee. Dit om inzicht te krijgen in de waarden zodat verstoring daarvan kan worden voorkomen. Wanneer vervolgonderzoek nodig is of uitvoering onder archeologische begeleiding zal dat in het

Indiener zienswijze	Samenvatting reactie	Commentaar en verwerking
		traject van het opstellen van het definitieve ontwerp gedaan worden. Voorstel verwerking: deze reactie geeft geen aanleiding om het voorlopige ontwerp van het inrichtingsplan te wijzigen waardoor het ook geen doorwerking heeft in het ontwerp-projectbesluit.
B6	Gesteld wordt dat 'landbouw ook natuur is'. De (sterke) achteruitgang van de weidevogelstand de afgelopen decennia zou te wijten zijn aan het beheer van natuurorganisaties.	In deze reactie wordt niet onderbouwd waarom de sterke achteruitgang van de weidevogelstand te wijten is aan het beheer van natuurorganisaties. In het vigerende bestemmingsplan (c.q beheersverordening) kent het POL-gebied een zeer gemengde functietoekenning. Delen van het gebied hebben de functie 'agrarisch' of 'agrarisch met waarden'; andere delen met functie 'natuur'. Sinds decennia is het peilbeheer mede op de agrarische functie afgestemd door middel van een relatief laag grondwaterpeil en een, in vergelijking met een natuurlijke situatie, omgekeerd peilregiem (het peil is nu 's zomers hoger dan 's winters). Als gevolg van dit (mede) op de agrarische functie afgestemde peilbeheer zijn de bovenste veenlagen de afgelopen decennia blootgesteld aan zuurstof en hierdoor geoxideerd. De bovenste veenlagen zijn 'veraard' en de bodem is verzuurd (pH is lager geworden). In een nog steeds voortgaand proces daalt hierdoor de hoogte van het maaiveld en wordt CO₂ uitgestoten. In dergelijke veengebieden is een bodemdaling van 1 tot 2 cm per jaar geen uitzondering. In deze omstandigheden zijn de foerageer mogelijkheden voor weidevogels slecht; de bovenste bodemlaag is te 'hard' (verdroogd) en het voedselaanbod is beperkt. Belangrijkste voedselbron voor weidevogels zijn regenwormen die bij een zuurgraad onder pH 4.8 niet meer voorkomen. Deze situatie komt in meerdere percelen in het POL-gebied voor. Het proces van 'veraarding' van het veen is onomkeerbaar; eenmaal geoxideerd veen wordt bij een peilverhoging niet opnieuw veen. Als best haalbare natuurdoelstelling is daarom in het voorlopig ontwerp gekozen voor het type dynamisch moeras en

Indiener zienswijze	Samenvatting reactie	Commentaar en verwerking
		dynamisch moerasbos voor het centrale (meest laag gelegen) deel. Hernieuwde veenvorming in deze omstandigheden is een proces van 10-tallen tot 100-en jaren. Op de hoger gelegen flanken aan de westzijde is in het voorlopig ontwerp als natuurdoelstelling gekozen voor een kruiden- en faunarijk grasland; aan de noordzijde voor een doelstelling kievitsbloemhooiland. Op deze terreindelen blijft extensief agrarisch gebruik mogelijk. Voorstel verwerking: deze reactie geeft geen aanleiding om het voorlopige ontwerp van het inrichtingsplan te wijzigen waardoor het ook geen doorwerking heeft in het ontwerp-projectbesluit.
B7	Gesteld wordt dat de voorziene inrichting van het POL-gebied ten koste gaat van de recreatieve mogelijkheden. Het vervallen van de Achtermadeweg in het voorlopig ontwerp beperkt de wandelmogelijkheden; de resterende routes zijn te lang. Als oplossing wordt hier (huidig tracé Achtermadeweg) een 'knuppeldam' voorgesteld. Ook wordt voorgesteld om onderweg bankjes te plaatsen.	Zie commentaar onder A2 en A3.
B8	Er wordt zorg uitgesproken over het effect van vernatting (peilverhoging) op de woonomgeving in de Oranjepolder in Paterswolde. Op dit moment zouden kelders en tuinen hier permanent 'blank staan'. Ook zou een peilverhoging weliswaar de uitstoot van CO₂ reduceren maar de uitstoot van methaan doen toenemen.	De voorgestelde peilverhoging in het voorlopig ontwerp is beperkt tot het centrale deel van de polder. Aan de westzijde van het POL-gebied (met het voorgestelde natuurtype Kruiden- en faunarijk grasland) blijft het huidige peil in stand en blijft de hoofdwatgang het water op hetzelfde (als het huidige) peil afvoeren naar het gemaal bij de Meerweg. Reden om het peil aan deze westzijde niet aan te passen is om ervoor te zorgen dat de afwatering van de bebouwde gebieden van Eelde-Paterswolde, waaronder de Oranjepolder, in stand kan blijven zoals deze nu ook functioneert. Hiermee wordt getracht de situatie in Eelde-Paterswolde niet te wijzigen en dus niet te verslechteren. Hiervoor is ook een hydrologisch onderzoek uitgevoerd, waarop in de mer-beoordeling wordt ingegaan. Uit de mer-beoordeling zal blijken of er mogelijk negatieve effecten te verwachten zijn door voorgenomen ontwikkeling. Vooralsnog is de verwachting dat het plan niet zal leiden tot een peilverhoging of vernatting in de Oranjepolder.

Indiener zienswijze	Samenvatting reactie	Commentaar en verwerking
		De effecten van een toenemende uitstoot van methaan als gevolg van de inrichting tot dynamisch moeras wordt ruimschoots gecompenseerd door een dalende CO₂ uitstoot. Voorstel: deze reactie geeft geen aanleiding om het voorlopig ontwerp van het inrichtingsplan te wijzigen, waardoor het ook geen doorwerking heeft in het ontwerp-projectbesluit.
Indiener C		
C1	Aangegeven wordt dat het voorgenomen projectbesluit het agrarisch gebruik van eigendommen en gepachte percelen in het POL-gebied onmogelijk maakt en daarmee het voortbestaan van het agrarisch bedrijf bedreigt. Er bestaan derhalve grote bezwaren tegen dit voorgenomen besluit.	Zie commentaar onder A1.
C2	Aangegeven wordt dat het agrarisch bedrijf meer dan 90 hectare in het gebied beheerd en dat zij hier een belangrijke speler zijn. Op geen enkel moment wordt in het voorliggende plan rekening gehouden met hun belangen.	Zie ook reactie onder A1. Het agrarisch bedrijf heeft in polder het Oosterland circa 22,5 hectare grond in eigendom. De overige 67,5 hectare zijn voor het overgrote deel in eigendom van terreinbeherende organisaties en worden momenteel aan agrarisch bedrijf (kortlopend) verpacht. Betreffende terreinbeherende organisaties hebben in 2018 en 2022 in hun zienswijzen op de door het waterschap voorgenomen peilbesluiten nadrukkelijk aangegeven voorstander te zijn van hogere waterpeilen dan destijds door het waterschap voorgesteld (en nu in peilbesluiten zijn vastgesteld en ingesteld). Voorstel: deze reactie geeft geen aanleiding om het voorlopig ontwerp van het inrichtingsplan te wijzigen, waardoor het ook geen doorwerking heeft in het ontwerp-projectbesluit.
C3	Aangegeven wordt dat het agrarisch bedrijf bereid is om in gesprek te gaan, maar dat gevoerde gesprekken tot nu toe geen resultaat hebben opgeleverd. Belangen van het agrarisch bedrijf worden in de plannen (het voorlopig ontwerp) niet meegewogen. Betwijfeld wordt of dit besluit kan standhouden, omdat geen sprake is van een zorgvuldige belangenafweging. Er geen sprake van een voldoende	Zie reactie onder A1 en C2. Het te nemen Projectbesluit is gebaseerd op het definitieve ontwerp. Het te nemen Projectbesluit wordt zorgvuldig gemotiveerd, waarbij alle belangen afgewogen zullen worden.

Indiener zienswijze	Samenvatting reactie	Commentaar en verwerking
	motivering van het voorgenomen besluit en daarmee is dit besluit in strijd met de Algemene beginselen van behoorlijk Bestuur.	Voorstel: deze reactie geeft geen aanleiding om het voorlopig ontwerp van het inrichtingsplan te wijzigen, waardoor het ook geen doorwerking heeft in het ontwerp-projectbesluit.
C4	Aangeven wordt dat een zorgvuldige en goede ruimtelijke onderbouwing van een dergelijk besluit ontbreekt.	Met publicatie van de kennisgeving op 4 juni 2024 is de verkenningsfase gestart. Dit houdt in dat de eerste stap in de projectprocedure is gezet. Na deze stappen volgen nog verschillende formele stappen (publicatie Reactienota, ontwerp-projectbesluit en definitief projectbesluit). In de vervolgstappen worden nog onderzoeken uitgevoerd, wordt een milieueffectbeoordeling (mer-beoordeling) opgesteld en vindt er nog een motivering plaats van een evenwichtige toedeling van functies aan locaties en of voldaan wordt aan een gezonde en veilige fysieke leefomgeving. In de Omgevingswet wordt niet langer gesproken over een 'goede ruimtelijke onderbouwing' maar over een motivering van een evenwichtige toedeling van functies aan locaties en of voldaan wordt aan een gezonde en veilige fysieke leefomgeving. Voor de besluitvorming zal dus een zorgvuldige motivering plaatsvinden. Voorstel: deze reactie geeft geen aanleiding om het voorlopig ontwerp van het inrichtingsplan te wijzigen, waardoor het ook geen doorwerking heeft in het ontwerp-projectbesluit.
C5	Er wordt aandacht gevraagd voor de wijze waarop schade voor het agrarisch bedrijf wordt vergoed. Er dient hiervoor een duidelijke en transparante regeling in het voorgenomen besluit opgenomen worden.	Aanspraak voor aantoonbare schade wordt via de daarvoor geldende regeling in behandeling genomen. Er kan sprake zijn van planschade als er schade optreedt die bijvoorbeeld leidt tot waardevermindering van onroerende zaken door een wijziging in het planologisch regime. Een wijziging in planologisch regime kan bijvoorbeeld het gevolg zijn van een provinciaal projectbesluit. De provincie kan aan degene die dit soort schade lijdt een tegemoetkoming geven. Voorwaarde is dat de schade niet redelijkerwijs voor zijn of haar rekening is en er geen andere vergoeding mogelijk is. Nu de Omgevingswet in werking is getreden wordt planschade 'nadeelcompensatie' genoemd. In de

Indiener zienswijze	Samenvatting reactie	Commentaar en verwerking
		Omgevingswet is een specifieke regeling opgenomen voor nadeelcompensatie voor onder andere projectbesluiten. Onder de Omgevingswet kan een belanghebbende die in aanmerking wenst te komen voor nadeelcompensatie een verzoek om een tegemoetkoming indienen bij het college van Gedeputeerde Staten van de provincie Groningen. Naar aanleiding van dit verzoek neemt het college van Gedeputeerde Staten een besluit met betrekking tot deze nadeelcompensatie. Voorstel: deze reactie geeft geen aanleiding om het voorlopig ontwerp van het inrichtingsplan te wijzigen, waardoor het ook geen doorwerking heeft in het ontwerp-projectbesluit.
C6	Aangegeven wordt dat het agrarisch bedrijf al gedurende 15 jaar 'oplossingsrichtingen', heeft aangegeven (voornamelijk Prolander gronden), maar dat aan deze opties steeds niet wordt meegewerkt.	Zie ook commentaar onder A2. De afgelopen jaren zijn met Prolander diverse oplossingsrichtingen besproken. Prolander is nog steeds in gesprek over oplossingsrichtingen waarbij het streven is er met het agrarisch bedrijf uit te komen. Voorstel: deze reactie geeft geen aanleiding om het voorlopig ontwerp van het inrichtingsplan te wijzigen, waardoor het ook geen doorwerking heeft in het ontwerp-projectbesluit
C7	Als optie wordt aangegeven om 'geclusterd' in de polder (het Oosterland) te blijven liggen met vergoeding voor afwaardering naar (bestemming) 'natuur'. Het agrarisch bedrijf zou dan afgewaardeerde gronden kunnen maaien en beheren.	Zie ook commentaar onder A1. De optie van particulier natuurbeheer is onderdeel van de gesprekken die momenteel door Prolander met het agrarische bedrijf worden gevoerd. Bij particulier natuurbeheer krijgen de percelen met nu nog een agrarische bestemming de bestemming 'natuur'. Ook wordt de waardevermindering van de grond vergoed. Het natuurbeheer door eigenaar vindt plaats op basis van een kwalitatieve verplichting. Eigenaar kan dan aanspraak maken op een beheervergoeding voor betreffend natuurstype via de Subsidieregeling Natuur & Landschap.

Indiener zienswijze	Samenvatting reactie	Commentaar en verwerking
		Voorstel: deze reactie geeft geen aanleiding om het voorlopig ontwerp van het inrichtingsplan te wijzigen, waardoor het ook geen doorwerking heeft in het ontwerp-projectbesluit.
C8	Aangegeven wordt dat het agrarisch bedrijf tijdens de herinrichting bewust in polder (het Oosterland) is geplaatst waarbij er gerekend werd op drooglegging voor de landbouw door het Waterschap, waarbij ongewenste 'stoffen' niet opneembaar waren zoals nu het geval is.	In het peilbesluit dat het waterschap eerder heeft genomen zijn alle in het gebied spelende belangen meegenomen. Voor zover ongewenste 'stoffen' opneembaar zijn geworden, is dit veroorzaakt door de daling van het maaiveld als gevolg van veenoxidatie en de hierdoor opgetreden verzuring. Verdere veenoxidatie is alleen te beperken door toepassen van hogere waterstanden/peilen zoals in het plan ook wordt voorgestaan. Voorstel: deze reactie geeft geen aanleiding om het voorlopig ontwerp van het inrichtingsplan te wijzigen, waardoor het ook geen doorwerking heeft in het ontwerp-projectbesluit.
C9	Alvorens projectbesluit wordt vastgesteld dient er onderzoek te worden gedaan in polder het Oosterland. Gevraagd wordt of er onderzoek gedaan is dat niet openbaar gemaakt is	Zie ook commentaar onder B1 en C4. Momenteel worden in het kader van het opstellen van het definitieve ontwerp van de inrichting, dat de basis vormt voor het projectbesluit, nog nadere onderzoeken uitgevoerd. Er zijn géén onderzoeken gedaan die niet openbaar zijn. Voorstel: deze reactie geeft geen aanleiding om het voorlopig ontwerp van het inrichtingsplan te wijzigen, waardoor het ook geen doorwerking heeft in het ontwerp-projectbesluit.
C10	Aangegeven wordt dat bekend is dat via kwelwater uit aangrenzende vuilstort Friescheveen en via overstromingen uit de 'toenmalige grootste overstort van het noorden', grenzend aan de polder (het Oosterland), de waarden in de grond van metalen en fenolen de toegestane waarden vele honderden malen de toegestane hoeveelheden overstijgt. Deze problematiek is tot uiting gekomen door de (huidige) vernatting van de polder. Door de GD (gezondheidsdienst) is het verboden nog langer vee in de polder te laten grazen. Deze problematiek geldt voor alle zoogdieren, vogels, reptielen en amfibieën.	Zie ook commentaar onder B1. In september 2018 is dit nogmaals schriftelijk aan het agrarisch bedrijf meegedeeld. Genoemde gegevens over waarden van metalen en fenolen, noch de benoemde relatie via kwelwater uit met de voormalige vuilstort in het Friescheveen of via de voormalige overstort in de Eelder Schipsloot zijn bij ons bekend en worden in deze reactie ook niet onderbouwd. Ook een veronderstelde relatie van deze stoffen met de huidige, zogenaamde 'vernatting' van de polder is onbekend en wordt ook niet onderbouwd.

Indiener zienswijze	Samenvatting reactie	Commentaar en verwerking
		Voorstel: deze reactie geeft geen aanleiding om het voorlopig ontwerp van het inrichtingsplan te wijzigen, waardoor het ook geen doorwerking heeft in het ontwerp-projectbesluit.
C11	Aangeven wordt dat wordt verwezen naar rapporten die amper relevant zijn en nog ouder dan een zilveren huwelijk.	Zie commentaar onder B1 Voorstel: deze reactie geeft geen aanleiding om het voorlopig ontwerp van het inrichtingsplan te wijzigen, waardoor het ook geen doorwerking heeft in het ontwerp-projectbesluit
C12	Aangegeven wordt dat het agrarisch bedrijf de in het voorlopig ontwerp gekozen natuurtypen, inclusief de bijbehorende peilverhogingen, niet begrijpt. Er dienen afzonderlijke ruiter- en wandelpaden mogelijk worden gemaakt. Landerijen zouden niet dicht mogen groeien met struweel en het open zicht moet behouden blijven.	Zie commentaar onder A1, B2, B5 en B6. De begrenzing van het NNN is vastgelegd in de Omgevingsverordeningen (POV's) van beide provincies. De in het voorlopig ontwerp opgenomen natuurtypen komen voort uit een uitgebreide gebiedsverkenning. In deze gebiedsverkenning is rekening gehouden met wensen uit de omgeving met betrekking tot wandel- en ruiterpaden. Ook houden we in het inrichtingsplan rekening met de wens om zichtlijnen open te houden. Voorstel: deze reactie geeft geen aanleiding om het voorlopig ontwerp van het inrichtingsplan te wijzigen, waardoor het ook geen doorwerking heeft in het ontwerp-projectbesluit.
C13	Er wordt aandacht gevraagd voor het onder controle houden van het zeer giftige en dominant groeiende jacobskruiskruid en invasieve exoten als reuzenberenklauw en grote waternavel.	De provincies beheren jacobskruiskruid voor zover die groeit op provinciale eigendommen. In Groningen wordt deze werkwijze beschreven in de Visie bermbeheer (2022). Er wordt gewerkt met een afwegingskader, dat ook gebruikt wordt door de provincies Drenthe en Friesland. Samengevat komt die erop neer, dat na een melding tot een afstand van 50 meter vanaf de melder (met paarden of koeien in een weiland) de haarden van jacobskruiskruid worden gemaaid. Bij de in het voorlopig ontwerp voorgestelde peilverhogingen zullen in het POL-gebied de groeiomstandigheden van invasieve soorten als het jacobskruiskruid en de reuzenberenklauw verslechteren. Bij

Indiener zienswijze	Samenvatting reactie	Commentaar en verwerking
		de inrichting zullen aanwezige haarden van invasieve exoten indien mogelijk verwijderd worden. Voor deze soorten, en ook de grote waternavel, is het beleidsdoel 'beheersen', wat betekent dat deze soorten niet meer volledig verwijderd kunnen worden en het beheer zich richt op het voorkomen van ernstige schade en hinder aan openbare belangen. Voorstel: deze reactie geeft geen aanleiding om het voorlopig ontwerp van het inrichtingsplan te wijzigen, waardoor het ook geen doorwerking heeft in het ontwerp-projectbesluit.
C14	Aangegeven wordt dat niet wordt onderbouwd wat de bezwaarlijke, onwenselijke gevolgen zijn van de op papier uitgedachte doelen. Vernatting (peilverhoging) heeft een toename tot gevolg van insecten met als gevolg een enorme toename van overbrengers van ziekten als Lyme en blauwtong.	Zie commentaar onder B2 Voorstel: deze reactie geeft geen aanleiding om het voorlopig ontwerp van het inrichtingsplan te wijzigen, waardoor het ook geen doorwerking heeft in het ontwerp-projectbesluit.
C15	Aangegeven wordt dat ongewenste exoten zoals grote waternavel door de overheid, via de benedenloop van de Drentsche Aa, in de EHS zijn aangebracht. Dit is een enorme kostenpost en veroorzaakt schade aan inheemse natuur.	Zie ook commentaar onder C13. Van het 'aanbrengen' van grote waternavel door de overheid is geen sprake. Het beleid voor invasieve exoten richt zich op het beschermen van de inheemse biodiversiteit. Per invasieve soort wordt een beheerdoel gehanteerd, waarbij voor wijdverspreide soorten zoals de grote waternavel vaak geldt dat het beheer zich richt op het voorkomen van ernstige schade en hinder aan openbare belangen. Door de beperkte middelen die beschikbaar zijn voor de aanpak van exoten, moeten keuzes gemaakt worden. Daarbij ligt de prioriteit in het bestrijden van soorten met een eliminatie-doelstelling. Voorstel: deze reactie geeft geen aanleiding om het voorlopig ontwerp van het inrichtingsplan te wijzigen, waardoor het ook geen doorwerking heeft in het ontwerp-projectbesluit.
C16	Aangegeven wordt dat het opstellen van een Milieueffectrapportage een voorwaarde is voor het vaststellen van het besluit	Zie commentaar onder B4 Voorstel: deze reactie geeft geen aanleiding om het voorlopig ontwerp van het inrichtingsplan te wijzigen, waardoor het ook geen doorwerking heeft in het ontwerp-projectbesluit.

Indiener zienswijze	Samenvatting reactie	Commentaar en verwerking
C17	Het agrarisch bedrijf maakt zich grote zorgen zoals onder reacties C1 t/m C16 aangegeven. Het agrarisch bedrijf heeft diverse alternatieven aangedragen die niet serieus beoordeeld zouden worden en verzoekt uitgenodigd te worden voor een mondelinge toelichting.	Zie commentaar onder A1; er is voortgaand overleg met het agrarisch bedrijf om op minnelijke wijze tot overeenstemming te komen. Voorstel: deze reactie geeft geen aanleiding om het voorlopig ontwerp van het inrichtingsplan te wijzigen, waardoor het ook geen doorwerking heeft in het ontwerp-projectbesluit
Indiener D		
D1	Reactie betreft het initiatief om in het POL-gebied een watersportbaan aan te leggen dan wel minimaal een gedegen onderzoek te doen naar de mogelijkheden daarvoor.	Zie ook reactie onder A1; het gehele POL-gebied is in de provinciale omgevingsverordeningen (POV's) van de provincies Groningen en Drenthe begrensd als onderdeel van het NNN (Natuurnetwerk Nederland). Het initiatief betreft een grootschalige wijziging van de functie van het gebied. Door de aanleg van een watersportbaan met een lengte van 2,2 km zou de hoofdfunctie 'natuur' voor (op z'n minst) grote delen van het gebied wijzigen naar een hoofdfunctie 'recreatie'. In artikel 3.113 van de POV van de provincie Groningen is onder de titel 'Instructieregel Natuurnetwerk Nederland - natuurgebieden' hierover het volgende opgenomen: <i>Een omgevingsplan dat betrekking heeft op gronden binnen Natuurnetwerk Nederland-natuurgebieden voorziet niet in wijziging van de functies of van de regels voor het gebruik van de grond, als die wijziging leidt tot een significante aantasting van het areaal van deze gronden, of tot een significante aantasting van de (in bijlage 3) beschreven wezenlijke en potentiële kenmerken en waarden van deze gronden, tenzij:</i> <i>De wijziging een groot openbaar belang dient en:</i> 1. <i>Er geen andere mogelijkheden zijn om in het betreffende openbaar belang te voorzien; en</i>

Indiener zienswijze	Samenvatting reactie	Commentaar en verwerking
		2. <i>De negatieve effecten waar mogelijk worden beperkt, terwijl de overblijvende effecten gelijkwaardig in termen van areaal, kwaliteit en samenhang worden gecompenseerd.</i> In artikel 3.30 van de Omgevingsverordening van de provincie Drenthe is onder de titel 'Bescherming Natuurnetwerk Nederland' hierover het volgende opgenomen: <i>Een omgevingsplan of projectbesluit dat betrekking heeft op Natuurnetwerk Nederland bevat geen functies, activiteiten en regels die omzetting naar de natuurfunctie onomkeerbaar belemmeren en de wezenlijke kenmerken en waarden van het Natuurnetwerk Nederland aantasten of die kunnen leiden tot een vermindering van de kwaliteit, de oppervlakte of de samenhang tussen de gebieden van het Natuurnetwerk Nederland.</i> In artikel 3.31 worden mogelijk afwijkingen benoemd, namelijk: In afwijking van Artikel 3.30 kan een <u>omgevingsplan</u> of projectbesluit voorzien in nieuwe activiteiten of wijziging van bestaande activiteiten voor zover: a. Er sprake is van een groot openbaar belang; b. er geen reële andere mogelijkheden zijn; en de negatieve effecten waar mogelijk worden beperkt en de overblijvende effecten worden gecompenseerd waarbij; [etc.] Een ingreep in het NNN mag dus alleen toe worden gestaan, als er een groot openbaar belang is. De provincie Groningen en Drenthe hebben het groot openbaar belang niet zelf uitgewerkt maar verwijst hiervoor naar de landelijke jurisprudentie. Die spreekt bijvoorbeeld over grote landelijke infrastructuur (spoor, hoogspanning e.d.) en verkeersveiligheid. In de rechtspraak zijn met betrekking tot provinciale verordeningen nog meer voorbeelden genoemd voor wat als 'groot openbaar belang' zou kunnen worden gezien. Dit zijn onder meer belangen gerelateerd aan: woningbehoefte, dijkversterking, en landschappelijke, cultuurhistorische en ecologische kwaliteit.

Indiener zienswijze	Samenvatting reactie	Commentaar en verwerking
		Een watersportbaan valt niet onder hetgeen in de jurisprudentie als groot openbaar belang wordt gezien en daarom is een dergelijke baan strijdig met de POV. Het doen van een 'gedegen onderzoek' naar aanleg van een watersportbaan is geen onderdeel van de doelstelling om de (nieuwe) natuur in het POL-gebied meer natuurlijk functionerend in te richten. Daarnaast heeft het POL-gebied de (neven)functie 'noodbergingsgebied' met als doel om ongecontroleerde overstromingen te voorkomen. De inrichting van een watersportbaan in dit gebied is niet verenigbaar met deze maatschappelijk belangrijke functie. Voorstel: deze reactie geeft geen aanleiding om het voorlopig ontwerp van het inrichtingsplan te wijzigen, waardoor het ook geen doorwerking heeft in het ontwerp-projectbesluit.

Wijzigingen ontwerp inrichtingsplan POL-gebied n.a.v. ontvangen reacties

Wijziging	Van toepassing op	Naar aanleiding van
• Opnemen rustmogelijkheden (zitbankjes)	Definitief ontwerp	Reactie A3 & B7
• Aanvulling mbt woon- en leefomgeving ivm overlast insecten (muggen en knutten) & meenemen beproefde mitigerende maatregelen in het inrichtingsplan	MER-beoordeling & Definitief ontwerp	Reactie B2 & C14